

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)  
z 30. septembra 2004\*

Vo veci C-275/02,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES,

podaný rozhodnutím Verwaltungsgericht Stuttgart (Nemecko) z 11. júla 2002  
a doručený Súdnemu dvoru 26. júla 2002, ktorý súvisí s konaním:

**Engin Ayaz**

proti

**Spolkovej krajine Bádensko-Württembersko,**

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia C. Gulmann,  
J. N. Cunha Rodrigues, R. Schintgen (spravodajca) a F. Macken,

generálny advokát: L. A. Geelhoed,  
tajomník: R. Grass,

\* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- spolková krajina Bádensko-Württembersko, v zastúpení: S. Karajan, splnomocnený zástupca,
- nemecká vláda, v zastúpení: W.-D. Plessing, splnomocnený zástupca,
- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: D. Martin, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 25. mája 2004,

vyhlásil tento

### Rozsudok

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 prvého odseku rozhodnutia Asociačnej rady č. 1/80 z 19. septembra 1980 o rozvoji asociácie (ďalej len „rozhodnutie č. 1/80“). Asociačná rada bola zriadená Asociačnou dohodou medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom podpísaná v Ankare 12. septembra 1963 Tureckou republikou na jednej strane a členskými štátmi EHS a Spoločenstvom na druhej strane, ktorá bola uzavretá, schválená a potvrdená v mene Spoločenstva rozhodnutím Rady 64/732/EHS z 23. decembra 1963 (Ú. v. ES 217, 1964, s. 3685, ďalej len „asociačná dohoda“).

- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Ayaz, tureckým štátnym príslušníkom, a spolkovou krajinou Bádensko-Württembersko vo veci rozhodnutia tejto krajiny odmietnuť predĺženie jeho dočasného povolenia na pobyt v Nemecku a nariadiť jeho vyhostenie z územia tohto členského štátu.

## Právny rámec

### *Asociácia EHS-Turecko*

- 3 V súlade s článkom 2 ods. 1 má asociačná dohoda za cieľ podporovať a posilniť plynulé a vyvážené obchodné a hospodárske vzťahy medzi zmluvnými stranami, zahŕňajúc aj oblasť voľného pohybu pracovníkov (článok 12), ako aj odstránenie obmedzení práva usadiť sa (článok 13) a slobodného poskytovania služieb (článok 14) s cieľom zlepšiť životnú úroveň tureckého ľudu a uľahčiť neskoršie prijatie Turecka do Spoločenstva (štvrté odôvodnenie a článok 28).
- 4 Na tento účel asociačná dohoda zahŕňa prípravnú etapu, ktorá umožní Tureckej republike posilniť jej hospodárstvo s pomocou Spoločenstva (článok 3), prechodnú etapu, v priebehu ktorej je zabezpečené postupné zavedenie colnej únie a zbližovanie hospodárskych politík (článok 4), a záverečnú etapu, ktorá je založená na existencii colnej únie a zahŕňa posilňovanie koordinácie hospodárskych politík zmluvných strán (článok 5).

- 5 Na základe článku 12 asociačnej dohody, začlenenej do hlavy II, nazvanej „Vykonávanie v prechodnej etape“ *[neoficiálny preklad]*:

„Zmluvné strany sa zaväzujú dodržiavať články 48, 49 a 50 Zmluvy o založení Spoločenstva pri postupnom uskutočňovaní vzájomného voľného pohybu pracovníkov.“ *[neoficiálny preklad]*

- 6 Článok 22 ods. 1 asociačnej dohody znie:

„Na uskutočnenie cieľov stanovených v dohode a v prípadoch v nej uvedených Asociačná rada má rozhodovaciu právomoc. Každá zo zmluvných strán je povinná prijať opatrenia na vykonanie prijatých rozhodnutí. ...“ *[neoficiálny preklad]*

- 7 Dodatokový protokol, podpísaný 23. novembra 1970 v Bruseli, uzavretý, schválený a potvrdený Spoločenstvom nariadením Rady (EHS) č. 2760/72 z 19. decembra 1970 (Ú. v. ES L 293, s. 1, ďalej len „dodatkový protokol“) určuje vo svojom článku 1 podmienky, pravidlá a harmonogram realizácie prechodnej etapy uvedenej v článku 4 asociačnej dohody. Podľa článku 62 dodatkový protokol tvorí integrálnu súčasť tejto dohody.

- 8 Dodatokový protokol obsahuje hlavu II nazvanú „Pohyb osôb a služieb“, ktorej článok I je venovaný pracovníkom.

- 9 Článok 36 dodatkového protokolu, ktorý je súčasťou tejto kapitoly I, stanovuje, že voľný pohyb pracovníkov medzi členskými štátmi Spoločenstva a Tureckom sa bude uskutočňovať postupne v súlade so zásadami uvedenými v článku 12 asociačnej dohody, medzi koncom dvanásteho a dvadsiateho druhého roka po vstupe tejto dohody do platnosti a že asociačná rada rozhodne o možných spôsoboch nevyhnutných na jeho realizáciu.
- 10 Dňa 19. septembra 1980 asociačná rada prijala rozhodnutie č. 1/80. Články 6, 7 a 14 tohto rozhodnutia sú uvedené v kapitole II tohto rozhodnutia nazvanej „Sociálne ustanovenia“ v oddiele 1 týkajúcom sa otázok zamestnania a voľného pohybu pracovníkov.
- 11 Článok 6 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80 znie:

„S výhradou ustanovení článku 7 o slobodnom prístupe rodinných príslušníkov k zamestnaniu, turecký pracovník, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v členskom štáte:

- má právo, v tomto členskom štáte, po roku legálneho zamestnania na obnovu svojho pracovného povolenia u toho istého zamestnávateľa, ak tento má voľné pracovné miesto,
- má právo, v tomto členskom štáte, po troch rokoch legálneho zamestnania a s výhradou prednosti poskytovanej pracovníkom z členských štátov Spoločenstva,

odpovedať na pracovnú ponuku v rovnakej profesii u zamestnávateľa podľa svojho výberu, urobenú za normálnych podmienok, zaregistrovanú na úrade práce v tomto členskom štáte,

- požíva v tomto členskom štáte, po štyroch rokoch legálneho zamestnania, výhodu slobodného prístupu ku každej pracovnej činnosti podľa svojho výberu“.

12 Článok 7 prvý odsek rozhodnutia č. 1/80 stanovuje:

„Rodinní príslušníci tureckého pracovníka, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v tomto členskom štáte, ktorí získali povolenie sa k nemu pripojiť:

- majú právo odpovedať, s výhradou prednosti poskytovanej pracovníkom z členských štátov Spoločenstva, na každú pracovnú ponuku, ak tam bývajú legálne aspoň tri roky,
- tam požívajú slobodný prístup ku každej pracovnej aktivite podľa svojho výberu, ak tam legálne bývajú aspoň päť rokov.“

13 Článok 14 ods. 1 rovnakého rozhodnutia stanovuje:

„Ustanovenia tohto oddielu sa aplikujú, s výhradou obmedzení, odôvodnených zaistením verejného poriadku, bezpečnosti a verejného zdravia.“

*Ďalšie dôležité ustanovenia práva Spoločenstva*

- 14 Článok 10 ods. 1 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 2434/92 z 27. júla 1992 (Ú. v. ES L 245, s. 1, ďalej len „nariadenie č. 1612/68“), je nasledujúceho znenia:

„Spolu s pracovníkom, ktorý je štátnym príslušníkom jedného členského štátu a je zamestnaný na území iného členského štátu, majú bez ohľadu na svoju štátnu príslušnosť právo usadiť sa:

- a) jeho manželka/jej manžel a potomkovia, ak majú menej ako 21 rokov alebo sú závislými osobami;
- b) závislí príbuzní pracovníka/pracovníčky a jeho manželky/manžela vo vzostupnej línii.“

**Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka**

- 15 Zo spisov sporu vo veci samej vyplýva, že pán Ayaz, narodený 24. septembra 1979, slobodný, prišiel roku 1991 za svojím nevlastným otcom do Nemecka, sprevádzaný svojou matkou.
- 16 Je nesporné, že nevlastný otec pána Ayaza, tureckej národnosti, je od začiatku 80. rokov pracovníkom, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce tohto členského štátu, kde býva legálne.

- 17 Podľa vnútroštátneho súdu matka pána Ayaza nikdy v Nemecku nezískala pracovné povolenie.
- 18 Pán Ayaz od svojho príchodu do Nemecka, s výnimkou krátkeho obdobia na konci roka 1999, býval nepretržite u svojej matky a nevlastného otca. Počas svojho pobytu v Nemecku navštevoval doplnkovú školu a získal záverečný diplom, potom technickú školu, ktorá trvala jeden rok. Následne absolvoval dve odborné školenia, ale ich nedokončil. Po období nezamestnanosti vykonával nepravidelne zamestnanie šoféra.
- 19 Medzi rokmi 1997 a 2001 bol pán Ayaz viackrát odsúdený nemeckými súdmi za rôzne trestné činy.
- 20 Oprávnená osoba mala v Nemecku dočasné povolenie na pobyt, ktoré uplynulo 31. októbra 1999.
- 21 Dňa 8. júla 1999 požiadal o udelenie trvalého povolenia na pobyt, ale žiadne výslovné rozhodnutie nebolo prijaté.
- 22 Dňa 24. marca 2000 pán Ayaz požiadal o predĺženie svojho dočasného povolenia na pobyt.
- 23 Rozhodnutím z 9. augusta 2000 Landratsamt Rems-Murr-Kreis (Rems-Murr okresný úrad) zamietol jeho žiadosť a nariadil mu opustiť Nemecko v lehote jedného mesiaca po doručení tohto zamietnutia, prípadné nevykonanie tohto rozhodnutia bude mať za následok jeho vyhostenie.

- 24 Dňa 14. septembra 2000 podal pán Ayaz odvolanie proti tomuto rozhodnutiu a súčasne požiadal Verwaltungsgericht Stuttgart o dočasnú ochranu jeho práv.
- 25 Rozhodnutím z 30. októbra 2000 tento súd vyslovil, že toto odvolanie má odkladný účinok.
- 26 Dňa 8. februára 2002 Regierungspräsidium Stuttgart zamietol odvolanie pána Ayaza ako neopodstatnené, domnievajúc sa, že tento predstavuje závažnú hrozbu pre bezpečnosť a verejný poriadok z dôvodu závažných trestných činov, ktorých sa dopustil, a že ani nemecká ústava, ani Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd neodporujú jeho vyhosteniu.
- 27 Dňa 5. marca 2002 oprávnená osoba podala odvolanie proti rozhodnutiu Regierungspräsidium Stuttgart na Verwaltungsgericht Stuttgart.
- 28 Podľa tohto súdu je napadnuté rozhodnutie z 8. februára 2002 v súlade s vnútroštátnym právom, Ausländergesetz (nemecký zákon o cudzincoch), ktorý ustanovuje automatické vyhostenie cudzinca, ktorý ako v danom prípade bol v priebehu posledných piatich rokov odsúdený s konečnou platnosťou ako maloletý na celkovú dobu tri a pol roka.
- 29 Je dôležité popritom overiť pre pána Ayaza možnosť využiť ochranu proti vyhosteniu, ktorú upravuje článok 14 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80, ako je vyložený

v rozsudku z 10. februára 2000, Nazli (C-340/97, Zb. s. I-957, bod 50 až 64). Jednak by totiž z tohto rozsudku vyplynulo, že vyššie uvedený článok 14 ods. 1 odporuje vyhosteniu tureckého štátneho príslušníka, ktorý požíva právo, ktoré mu je priamo priznané rozhodnutím č. 1/80, ak je toto opatrenie nariadené následne po odsúdení v trestnom konaní a s cieľom odradiť ostatných cudzincov, bez toho, aby osobné správanie oprávnenej osoby dalo konkrétny dôvod sa domnievať, že sa dopustí ďalších závažných trestných činov, ktoré narušia verejný poriadok v prijímajúcom členskom štáte. Ďalej vnútroštátny súd usudzuje, že v tomto prípade z osobného správania pána Ayaza nevyplýva konkrétne riziko nového a vážneho narušenia verejného poriadku, takže v súlade s článkom 14 ods. 1 rozhodnutia č. 1/80 je potrebné zrušiť rozhodnutie o vyhostení.

30 Každopádne, aby toto rozhodnutie bolo aplikovateľné v súdnom spore pred vnútroštátnym súdom, treba určiť, či oprávnená osoba patrí k osobám chráneným rozhodnutím č. 1/80.

31 V tomto ohľade pán Ayaz by nemal požívať práva, ktoré článok 6 ods. 1 rozhodnutia č.1/80 priznáva tureckému pracovníkovi, ktorý je súčasťou trhu práce v členskom štáte, z dôvodu, že nespĺňa podmienky, ktoré kladie toto ustanovenie.

32 Pokiaľ ide o aplikáciu článku 7 prvého odseku rozhodnutia č. 1/80, oprávnená osoba by už viac nemala mať právo na pobyt v Nemecku odvodené od svojej matky, keďže táto nikdy nebola zamestnaná v prijímajúcom členskom štáte. Zato nevlastný otec pána Ayaza dobre splňa podmienku náležitosti k legálnemu trhu práce v tomto členskom štáte, takže vzniká otázka, či žalobca vo vnútroštátnom súdnom spore má byť pokladaný za „rodinného príslušníka“ v zmysle tohto ustanovenia. Na túto otázku nebola daná jasná odpoveď.

- 33 Majúc za to, že za týchto podmienok si riešenie sporu vyžaduje výklad práva Spoločenstva, Verwaltungsgericht Stuttgart rozhodol prerušiť vnútroštátne konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Je nevlastný syn, ktorý má menej ako 21 rokov, tureckého pracovníka, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v tomto členskom štáte, považovaný za rodinného príslušníka v zmysle článku 7 [prvého odseku] rozhodnutia [č.] 1/80...?“

### O prejudiciálnej otázke

- 34 Predtým, ako sa odpovie na položenú otázku, treba na úvod zdôrazniť, ako to vyplýva zo znenia článku 7 prvého odseku rozhodnutia č. 1/80, že požívanie práv upravených v tomto ustanovení je podriadené dvom kumulovaným podmienkam, ktoré sú v ňom uvedené, a to, že dotknutá osoba je rodinným príslušníkom tureckého pracovníka, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v prijímajúcom členskom štáte, a že dostala oprávnenie od kompetentných orgánov tohto štátu na pripojenie sa k tomuto pracovníkovi.
- 35 Pokiaľ ide o druhú podmienku, vyplýva z ustálenej súdnej praxe, že za súčasného stavu práva Spoločenstva ustanovenia o asociácii medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckou republikou nepojednávajú o kompetencii členských štátov právne upraviť vstup na svoje územie tureckých štátnych príslušníkov, ako ani o podmienkach ich prvej profesionálnej aktivity, takže prvé prijatie takéhoto štátneho príslušníka v členskom štáte je výslovne upravené vnútroštátnym právom tohto členského štátu (pozri na záver rozsudok z 21. októbra 2003, Abatay a i., C-317/01 a C-369/01, Zb. s. I-12301, body 63 a 65).

- 36 Každopádne v súdnom spore pred vnútroštátnym súdom otázka položená vnútroštátnym súdom sa dotýka len prvej podmienky uvedenej v bode 34 tohto rozsudku.
- 37 Pokiaľ ide o túto podmienku, položená otázka sa netýka postavenia pracovníka, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v členskom štáte, pokiaľ ide o tureckého štátneho príslušníka, ktorý je už prítomný na území tohto štátu — je to prvok, ktorý vnútroštátny súd považuje za nadobudnutý —, ale ide o to vedieť, či nevlastný syn takéhoto pracovníka je „rodinný príslušník“ v zmysle článku 7 prvého odseku rozhodnutia č. 1/80.
- 38 V tomto zmysle vyššie uvedené ustanovenie neobsahuje definíciu pojmu „rodinný príslušník“ pracovníka.
- 39 Tento pojem musí byť predmetom jednotného výkladu na úrovni Spoločenstva s cieľom zaistiť jednotnú aplikáciu v členských štátoch.
- 40 Jeho dosah musí byť presne určený v závislosti od cieľa, ktorý sleduje, ako aj od kontextu, do ktorého je začlenený.
- 41 Jednak, ako už Súdny dvor rozhodol, systém zavedený článkom 7 prvým odsekom rozhodnutia č. 1/80 sleduje vytvorenie priaznivých podmienok pre spájanie rodín

v prijímajúcom členskom štáte, umožniac v prvom období prítomnosť členov rodiny u tohto migrujúceho pracovníka a stabilizujúc po určitom čase právne ich situáciu tým, že sa im umožní prístup k zamestnaniu v tomto členskom štáte (pozri najmä rozsudok zo 17. apríla 1997, Kadiman, C-351/95, Zb. s. I-2133, body 34 až 36).

- 42 Jednak rovnaký cieľ je sledovaný nariadením č 1612/68 — ktoré je určené, tak ako to konštatuje Súdny dvor v bodoch 82 a 83 rozsudku z 8. mája 2003, Wählergruppe Gemeinsam (C-171/01, Zb. s. I-4301), na objasnenie ustanovení článku 48 Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 39 ES) — a obzvlášť jeho článkom 10 ods. 1.
- 43 V rozsudku zo 17. septembra 2002, Baumbast a R (C-413/99, Zb. s. I-7091, bod 57), Súdny dvor vyslovil v tomto ohľade názor, že právo usadiť sa s migrujúcim pracovníkom, ktoré požíva „jeho manžel a ich potomkovia, ktorí majú menej ako dvadsaťjeden rokov, alebo sú naňho odkázaní“, na základe tohto ustanovenia nariadenia č 1612/68, sa týka tak potomkov tohto pracovníka, ako aj potomkov jeho manžela.
- 44 Okrem toho ustálená súdna prax od rozsudku zo 6. júna 1995, Bozkurt (C-434/93, Zb. s. I-1475, body 14, 19 a 20), vyvodila závery zo znenia článkov 12 asociačnej dohody a 36 dodatkového protokolu, ako aj z cieľa rozhodnutia č. 1/80, ktorý smeruje k tomu, aby bol postupne realizovaný voľný pohyb pracovníkov, inšpirujúc sa článkami 48 Zmluvy, 49 Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 40 ES) a 50 Zmluvy ES (teraz článok 41 ES), že zásady prijaté v rámci týchto posledných článkov musia byť prenesené v maximálne možnej miere na tureckých štátnych príslušníkov, ktorí požívajú práva priznané týmto rozhodnutím (pozri na záver rozsudok Wählergruppe Gemeinsam, už citovaný, bod 72, a analogicky, pokiaľ ide o článok 14 asociačnej dohody týkajúci sa slobodného poskytovania služieb, rozsudok Abatay a i., už citovaný, bod 112).

45 Z toho vyplýva, že pokiaľ ide o určenie rozsahu pojmu „rodinný príslušník“ v zmysle článku 7 prvého odseku rozhodnutia č. 1/80, treba sa odvolať na výklad tohto pojmu urobený, čo sa týka voľného pohybu pracovníkov, štátnych príslušníkov členských štátov Spoločenstva a ešte špecifickejšie, rozsahu článku 10 ods. 1 nariadenia č. 1612/68 (pozri analogicky rozsudky *Wählergruppe Gemeinsam*, už citovaný, a zo 16. septembra 2004, *Komisija/Rakúsko*, C-465/01, Zb. s. I-8291, čo sa týka prenesenia pre potreby práva voliteľnosti tureckých pracovníkov do takých orgánov, ako sú pracovné komory, alebo podnikové výbory na výklad článku 8 ods. 1 tohto nariadenia).

46 Ostatne článok 7 prvý odsek rozhodnutia č. 1/80 neobsahuje vo svojej podstate taký prvok, ktorý by umožnil myslieť si, že dosah pojmu „rodinný príslušník“ by mal byť obmedzený, pokiaľ ide o pracovníka na jeho pokrvnú rodinu.

47 Výklad, ktorý predchádza, je okrem iného posilnený rozsudkom z 11. novembra 1999, *Mesbah* (C-179/98, Zb. s. I-7955), v ktorom Súdny dvor vyslovil právny názor, že pojem „rodinný príslušník“ migrujúceho marockého pracovníka v zmysle článku 41 ods. 1 Dohody o spolupráci medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Marockým kráľovstvom podpísanej v Rabate 27. apríla 1976 a schválenej v mene Spoločenstva nariadením Rady (EHS) č. 2211/78 z 26. septembra 1978 (Ú. v. ES L 264, s. 1), sa rozširuje na predkov tohto pracovníka a na jeho manžela, ktorý býva s ním v prijímajúcom členskom štáte. Tento výklad, týkajúci sa dohody o spolupráci, musí byť totiž o to skôr uplatnený, keď ide o asociačnú dohodu, ktorá sleduje oveľa ambicióznejší cieľ (pozri bod 3 tohto rozsudku).

- 48 Berúc do úvahy vyššie uvedené, treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 7 prvý odsek rozhodnutia č. 1/80 má byť vykladaný v tom zmysle, že nevlastný syn, ktorý má menej ako 21 rokov, alebo je odkázaný na tureckého pracovníka, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v členskom štáte, je rodinným príslušníkom tohto pracovníka v zmysle tohto ustanovenia a požíva práva, ktoré mu toto rozhodnutie priznáva, len čo riadne získal oprávnenie pripojiť sa k tomuto pracovníkovi v prijímajúcom členskom štáte.

## O trovách

- 49 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

**Článok 7 prvý odsek rozhodnutia č. 1/80 z 19. septembra 1980 o rozvoji asociácie, prijatý asociačnou radou zriadenou Asociačnou dohodou medzi Európskym hospodárskym spoločenstvom a Tureckom, sa má vykladať v tom zmysle, že nevlastný syn, ktorý má menej ako 21 rokov, alebo je odkázaný na tureckého pracovníka, ktorý je súčasťou legálneho trhu práce v členskom štáte, je rodinným príslušníkom tohto pracovníka v zmysle tohto ustanovenia a požíva práva, ktoré mu toto rozhodnutie priznáva, len čo riadne získal oprávnenie pripojiť sa k tomuto pracovníkovi v prijímajúcom členskom štáte.**

Podpisy